



Minister van Asiel en Migratie

Directoraat-Generaal

Migratie

Directie Migratiebeleid

Asiel, Opvang en Terugkeer

Turfmarkt 147

2511 DP Den Haag

Postbus 20011

2500 EH Den Haag

www.rijksoverheid.nl/jenv

nota

Beslisnota bij Kamerbrief over het Landenbeleid Turkije

Datum

3 februari 2025

Onze referentie

6153418

Bijlage(n)

0

1. Aanleiding

Het ministerie van Buitenlandse Zaken heeft op 24 februari jl. een nieuw ambtsbericht Turkije opgeleverd. Dit ambtsbericht beslaat de periode september 2023 tot en met 20 februari 2025 en geeft aanleiding om het landenbeleid opnieuw tegen het licht te houden. Daarover wordt u in deze nota geadviseerd.

2. Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd om:

1. Het beleid inzake Gülenisten en het beleid inzake personen die actief zijn in de politiek, journalistiek of op het gebied van mensenrechten in de huidige vorm te behouden.
2. Het risicoprofiel "HDP-leden en -activisten" te wijzigen in "DEM-leden en -activisten (voormalig HDP)"
3. In het beleid op te nemen dat LHBTIQ+ geen bescherming kunnen verkrijgen van de autoriteiten tenzij uit het individuele dossier blijkt dat er wel bescherming ingeroepen kan worden.

3. Kernpunten

- Ten aanzien van de positie van Gülenisten is de situatie ongewijzigd ten opzichte van het vorige ambtsbericht.
- Er is een richtinggevende uitspraak geweest van het EHRM over het hanteren van het gebruik van de ByLock app bij de strafrechtelijke vervolging van Gülenisten.
- Het AB meldt dat de Turkse autoriteiten deze uitspraak naast zich neerleggen echter blijkt uit de praktijk dat deze uitspraak wel in acht wordt genomen door het Constitutioneel Hof.
- Ten aanzien van mensenrechtenorganisaties en -activisten geldt dat zij nog altijd onder druk staan.
- Ook de persvrijheid en de vrijheid van meningsuiting bleven onder druk staan.
- De HDP heeft besloten haar naam te veranderen maar de negatieve aandacht vanuit de Turkse autoriteiten hield ook gedurende deze verslagperiode onverminderd aan.

- Ten aanzien van LHBTIQ+ geldt dat de houding vanuit de Turkse autoriteiten jegens hen zeer negatief is. Dit heeft consequenties voor de mate waarin LHBTIQ+ bescherming kunnen inroepen van de autoriteiten.

**Directoraat-Generaal
Migratie**
Directie Migratiebeleid
Asiel, Opvang en Terugkeer

4. Toelichting

Huidige beleid

De IND merkt voor Turkije de volgende groepen aan als risicoprofiel:

- personen die actief zijn in de politiek, journalistiek of op het gebied van mensenrechten;
- HDP-leden en -activisten; en
- (toegedichte) Gülen-aanhangers.

Datum

3 februari 2025

Onze referentie

6153418

Inzake de dienstplicht geldt in het huidige beleid dat de IND ten aanzien van dienstplichtige Koerden in beginsel niet aanneemt dat zij een gegronde vrees hebben in een conflict te worden ingezet tegen eigen volk of familie.

Ook wordt beleidsmatig aangenomen dat er sprake is van adequate opvang in Turkije.

4.1 Achtergrond

Gülenisten

In het vorige ambtsbericht werd vermeld dat de vervolging van vermeende Gülenisten in intensiteit was afgenomen in vergelijking met de periode vlak na de mislukte staatsgreep in juli 2016. Mede naar aanleiding hiervan is de volgende zinsnede uit het landenbeleid gehaald:

“Ten aanzien van (toegedichte) Gülen-aanhangers geldt aanvullend dat indien van geringe indicaties niet is gebleken, de IND de risico’s bij terugkeer beoordeelt in het licht van de diffuse en slechte situatie die gekenmerkt wordt door willekeur jegens (toegedichte) Gülen-aanhangers van de zijde van de Turkse autoriteiten.”

Met deze wijziging werd het beleid inzake (toegedichte) Gülenisten na het vorige ambtsbericht meer in lijn gebracht met de gebruikelijke beoordelingswijze van de toentertijd nog geldende risicogroepen. Nadien is het groepenbeleid afgeschaft en zijn risicoprofielen geïntroduceerd. (Toegedichte) Gülen-aanhangers zijn bij deze wijziging als risicoprofiel aangemerkt. In dit verband is het van belang om te benoemen dat de bewijs- en stelplicht bij de vreemdeling ligt en dat het enkele feit dat een vreemdeling Gülenist is of wordt toegedicht Gülenist te zijn onvoldoende is om aan te nemen dat er sprake is van een vrees voor vervolging. De vreemdeling zal een geloofwaardig en persoonlijk relaas moeten hebben dat voldoende zwaarwegend en aannemelijk maakt dat de vreemdeling daadwerkelijk te vrezen heeft voor vervolging of een risico loopt op ernstige schade, is alvorens internationale bescherming wordt verleend.

Uit het huidige ambtsbericht volgt dat de situatie zoals geschetst in het vorige ambtsbericht zich voort heeft gezet gedurende de huidige verslagperiode. Dit hield volgens bronnen verband met het feit dat de meeste arrestaties en detenties reeds plaatsgevonden zouden hebben gedurende de noodtoestand en het feit dat de meest zichtbare Gülenisten in de Turkse samenleving reeds ontslagen dan wel strafrechtelijk vervolgd zouden zijn. De daling in arrestaties en detentie bleek ook uit de cijfers die door de Turkse autoriteiten beschikbaar waren gesteld.

Desalniettemin bleef ook gedurende de verslagperiode vervolging plaatsvinden van Gülenisten. Uit het ambtsbericht volgt dat met name (vermeende) Gülenisten in het veiligheids- en justitieapparaat in de negatieve belangstelling van de Turkse autoriteiten stonden. Daarnaast bestond er ook een restcategorie zoals het in het ambtsbericht genoemd wordt. Tot deze categorie behoorden onder andere burgers die gevangengezette familieleden, vrienden en collega's en/of hun familieleden hielpen. Ook kwam het, net als in de vorige verslagperiode, voor dat familieleden van hooggeplaatste Gülenisten in de negatieve aandacht van de Turkse autoriteiten stonden. Dit had onder meer de vorm van hinder in het maatschappelijk verkeer en op de arbeidsmarkt.

**Directoraat-Generaal
Migratie**
Directie Migratiebeleid
Asiel, Opvang en Terugkeer

Datum
3 februari 2025

Onze referentie
6153418

Bij de beslissing of strafrechtelijke vervolging van (vermeende) Gülenisten aangevangen zou worden, gebruikten de Turkse autoriteiten ook gedurende deze verslagperiode verschillende criteria, zoals het hebben gehad van een bankrekening bij Bank Asya of het downloaden en gebruik van de ByLock app als criterium. Human Rights Watch benadrukte volgens het ambtsbericht dat de Turkse autoriteiten de criteria voor vervolging niet eenduidig toepasten.

Gedurende de verslagperiode deed het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) uitspraak in een zaak waarin een (vermeend) Gülenist in 2017 werd veroordeeld was vanwege voornamelijk het gebruik van de ByLock-app. In haar uitspraak meende het Hof dat er sprake was van een oneerlijke rechtsgang. Volgens het ambtsbericht legden de Turkse autoriteiten de uitspraak van het EHRM naast zich neer.

Voorgaand ambtsbericht meldde dat uit de jurisprudentie blijkt dat de rechterlijke macht strenger lijkt om te gaan met het gebruik van criteria aangaande ByLock en Bank Asya. Het huidige ambtsbericht meldt dat een bron desgevraagd aangaf dat het onduidelijk was in hoeverre deze uitspraken in de praktijk werden toegepast in de rechtsgang. Er zou in de justitiële sector een onoverzichtelijke situatie zijn ontstaan.

Uit informatie verzameld door het Team Onderzoek en Expertise Land en Taal (TOELT) van de IND ten behoeve van beantwoording van vragen die door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State waren gesteld (zie ook punt 4.3), blijkt aanvullend dat sinds genoemd arrest van het EHRM het bezit en/of gebruik van de ByLock-app nauwelijks is gebruikt als bewijs in nieuwe rechtszaken.¹ Zo heeft de Turkse advocaat Kadir Öztürk in een artikel in het medium Kronos verteld dat waar hij voorheen minstens 10 zaken per maand bij het EHRM meldde vanwege het gebruik van ByLock bewijs, hij na het EHRM-arrest 15 maanden lang geen aanvraag over ByLock heeft ingediend, omdat het Constitutionele Hof na het arrest geen negatieve beslissing over ByLock heeft genomen. Volgens deze advocaat accepteert het Constitutioneel Hof de lijn van het arrest.² In juli 2024 heeft het Turkse Hof van Cassatie een eerder besluit vernietigd waarin een persoon was veroordeeld vanwege gebruik van de app ByLock. In de nieuwe uitspraak kwam naar voren dat niet bewezen was dat M.Y. de app daadwerkelijk gebruikt had. Ook kwam naar voren dat in principe iedereen

¹ "When A Message App Became Evidence of Terrorism", Onur Arslan, 1 augustus 2024, <https://www.sapiens.org/culture/bylock-turkey-terrorism-evidence/>

² Kronos, "AYM, bir yıldır ByLock ile ilgili olumsuz bir karar vermedi", 27 november 2024, <https://kronos38.news/hukukcu-kadir-ozturk-aym-bir-yildir-bylock-ile-ilgili-olumsuz-bir-karar-vermedi/>. Vertaling via DeepL.

de app kan downloaden en dat de app niet specifiek voor één bepaalde groep was.³

Advies: Gelet op voorgaande wordt er **geen** aanleiding gezien om het beleid inzake Gülenisten te wijzigen.

Personen die actief zijn in de politiek, journalistiek of op het gebied van mensenrechten

Mensenrechtenorganisaties en -activisten bleven ook in de huidige verslagperiode onder druk staan. Zo stonden mensenrechtenorganisaties onder verscherpt toezicht het kader van de Wet ter Voorkoming van het Financieren van Massavernietigingswapens. Deze wet leidde tot een angstcultuur onder mensenrechtenorganisaties en trok een zware wissel op de capaciteit van deze organisaties. Medewerking aan inspecties in het kader van deze wet waren namelijk tijdrovend en arbeidsintensief. Mensenrechtenverdedigers trokken de negatieve aandacht van de Turkse autoriteiten. Zij werden onderworpen aan strafrechtelijke onderzoeken, boetes en gevangenisstraffen.

Ook de persvrijheid en de vrijheid van meningsuiting bleven onder druk staan gedurende deze verslagperiode. Hoewel het aantal journalisten dat in de gevangenis zat afnam bleven de Turkse autoriteiten doorgaan met het arresteren en strafrechtelijk vervolgen van kritische en onafhankelijke journalisten. Hierbij was bijzondere aandacht voor Koerdische media en journalisten. Uit het ambtsbericht volgt daarnaast dat met name de volgende onderwerpen de negatieve aandacht trokken van de Turkse autoriteiten: president Erdoğan en zijn familie, militaire operaties van de Turkse strijdkrachten, de politieke en culturele rechten van de Koerdische minderheid, het conflict tussen de Turkse staat en de PKK, wijlen Gülen en zijn volgelingen, de islam, lhbtq+, kritische berichten over het overheidsoptreden in het aardbevingsgebied en beschuldigingen van corruptie door overheidsmedewerkers.

Advies: Gelet op voorgaande wordt er **geen** aanleiding gezien om het beleid inzake Personen die actief zijn in de politiek, journalistiek of op het gebied van mensenrechten te wijzigen.

HDP/DEM

Gedurende de verslagperiode besloot HDP om haar naam te veranderen in *Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi* (Partij van Volkeren Voor Gelijkheid en Democratie, HEDEP). Deze naam leek volgens het Turkse Hof van Cassatie te veel op de naam van een pro-Koerdische partij (HADEP) en daarom is er voor gekozen om de afkorting DEM te gebruiken. In deze nota zal, net als in het ambtsbericht, afhankelijk van de periode waar naar wordt verwezen zowel de naam HDP als diens opvolger DEM worden gebruikt.

Gedurende de vorige verslagperiode probeerde de Turkse overheid de politieke speelruimte van de HDP te verkleinen. Dit zette zich voort in de huidige verslagperiode. Zo liep een zaak om de HDP te verbieden, nog altijd tijdens het verschijnen van het ambtsbericht. Ook liep er een andere zaak waarin 108 gedaagden terecht stonden voor hun rol bij de zogenaamde 'Kobani protesten' in

**Directoraat-Generaal
Migratie**
Directie Migratiebeleid
Asiel, Opvang en Terugkeer

Datum
3 februari 2025

Onze referentie
6153418

³ "Turkey's top appeals court overturns conviction of officer accused of using ByLock", Stockholm Center for Freedom, 11 juli 2024, <https://stockholmcf.org/turkeys-top-appeals-court-overturns-conviction-of-officer-accused-of-using-bylock/>

oktober 2014. Veel van deze gedaagden behoorden tot de HDP. Op 16 mei 2024 werden 24 personen in eerste aanleg veroordeeld en dit leidde tot protesten en ongenoegen. Op 25 juni 2024 ging er een tweede 'Kobani-zaak' van start waarbij vijf voormalige parlementsleden van de HDP terecht stonden.

**Directoraat-Generaal
Migratie**
Directie Migratiebeleid
Asiel, Opvang en Terugkeer

Het kwam daarnaast voor dat HDP-burgemeesters uit hun ambt werden gezet en vervangen werden door een regeringsgezinde bewindvoerder. Demonstraties hiertegen vormde ook aanleiding voor repressie van de zijde van de Turkse autoriteiten. Net als in het voorgaande ambtsbericht bleef het ook gedurende deze verslagperiode voorkomen dat DEM-leden gevangen werden genomen. Dit wordt in het ambtsbericht geschetst als een "komen en gaan van DEM-leden in de gevangenissen".

Datum
3 februari 2025
Onze referentie
6153418

Het ambtsbericht meldt dat de volgende omstandigheden en activiteiten met betrekking tot DEM-leden en -aanhangers tot de negatieve aandacht van de autoriteiten konden leiden. Hiermee wordt bedoeld op arrestaties, detenties, strafrechtelijke onderzoeken en veroordelingen. Dit betrof de volgende omstandigheden:

- het plaatsen, delen en liken van DEM-gezinde berichten op de sociale media;
- het deelnemen aan demonstraties (bijvoorbeeld tegen de benoeming van bewindvoerders);
- het geven of bijwonen van persverklaringen;
- het sturen van geld naar gevangengezette familieleden (dit laatste kon worden beschouwd als het financieel steunen van de PKK).

Op 27 februari jl. heeft de PKK-leider Abdullah Öcalan opgeroepen om de wapens neer te leggen en om de militie op te heffen.⁴ Omdat dit bericht buiten de verslagperiode van het ambtsbericht valt is dit niet betrokken bij onderhavige advisering. Bij het opstellen van het volgende ambtsbericht zal hier expliciet aandacht voor gevraagd worden opdat dit ook betrokken kan worden bij de beleidsvorming.

Advies: Gelet op voorgaande wordt geen aanleiding gezien om het beleid inzake HDP-leden en -activisten inhoudelijk te wijzigen. De naamswijziging van de partij noopt echter wel tot een wijziging van de beschrijving van het risicoprofiel. U wordt daarom geadviseerd om het risicoprofiel "HDP-leden en -activisten" te wijzigen in "DEM-leden en -activisten (voormalig HDP)".

Vrouwen

In het vorige ambtsbericht werd melding gemaakt van negatieve ontwikkelingen ten aanzien van zowel vrouwen als de LHBTIQ+ gemeenschap. Daar werden toen geen beleidsmatige consequenties aan verbonden maar er werd wel aangegeven dat er in het huidige ambtsbericht specifiek aandacht voor zou zijn.

Ten aanzien van vrouwen volgt uit het ambtsbericht dat gender-gerelateerd geweld een zorgelijk probleem was, net als gedurende de vorige verslagperiode, met als meest extreme vorm van geweld femicide (de moord op een vrouw omdat

⁴ NOS, *PKK-leider Öcalan wil wapens neerleggen en militie opheffen*, 27 februari 2025. [PKK-leider Öcalan wil wapens neerleggen en militie opheffen](#)

ze een vrouw is). Hoewel er een Beschermingswet 6284 bestond om de rechten van vrouwen te beschermen liet de implementatie en handhaving ook gedurende onderhavige verslagperiode te wensen over. Daarnaast gold volgens een bron dat de politie geen gestandaardiseerde werkwijze hanteerde ten aanzien van meldingen van vrouwen. Hierdoor werden meldingen afhankelijk van de desbetreffende agent wisselend en naar eigen inzicht afgehandeld. Of een vrouw in voorkomende gevallen zich elders in het land bij familie kan vestigen om zich aan gender-gerelateerd geweld te onttrekken, is sterk afhankelijk van de desbetreffende situatie, zo volgt uit het ambtsbericht.

**Directoraat-Generaal
Migratie**
Directie Migratiebeleid
Asiel, Opvang en Terugkeer

Datum
3 februari 2025

Onze referentie
6153418

Ook bleef het zo dat de vrouwenbeweging net als in de vorige verslagperiode te maken kreeg met repressie van de Turkse staat. Desalniettemin bleek de vrouwenbeweging strijdbaar en vitaal aldus het ambtsbericht.

Gelet op de situatie zoals hiervoor omschreven wordt er geen aanleiding gezien om de situatie van vrouwen beleidsmatig te ondervangen. Bij besluitvorming in individuele zaken wordt vanzelfsprekend rekening gehouden worden met de context zoals geschetst in het ambtsbericht.

LHBTIQ+

Net als in de voorgaande verslagperiode bleef het sociale klimaat voor LHBTIQ+ in Turkije slecht. Ook bleven de Turkse autoriteiten zich negatief uiten over de LHBTIQ+ gemeenschap. Net als voorgaand ambtsbericht was de LHBTIQ+-rechtenbeweging echter weerbaar en met name in Istanboel en Ankara zichtbaar en sterk georganiseerd. Ook was er nog altijd sprake van bondgenoten in het maatschappelijk debat bijvoorbeeld in de vorm van advocatenordes maar ook sommige beroepsgroepen, vakbonden en vrouwenrechtenorganisaties. Ook waren er parlementsleden van de Republikeinse Volkspartij (CHP), DEM, en de Turkse Arbeiderspartij (TIM) die schendingen van LHBTIQ+ rechten aan de orde stelden in het parlement.

Uit verschillende voorbeelden in het ambtsbericht volgt dat de ruimte om bescherming door LHBTIQ+ in te roepen beperkt is. Zo is er geen specifieke verwijzing naar LHBTIQ+-rechten in Turkse wet- en regelgeving. Onderzoek van de Turkse LHBTIQ+ organisatie Kaos GL concludeerde daarnaast dat homo- en transfobie wijdverbreid waren onder het justitieel apparaat. Dit volgt onder meer uit voorbeelden waarin de politie weigerde om aangiftes van LHBTIQ+-personen in behandeling te nemen en signalen dat de rechterlijke macht voortvarend op zou treden in gevallen waar een LHBTIQ+-persoon de verdachte was maar langzaam in gevallen waar zij het slachtoffer waren. Ook is het van belang om in deze context te benoemen dat overheidsinstanties als het Turkse Instituut voor Mensenrechten en Gelijkheid (TİHEK) en de Ombudsman geen meldingen van LHBTIQ+ in behandeling namen.

Binnen de groep LHBTIQ+ springt de situatie voor transpersonen er uit. Zij waren volgens het ambtsbericht het doelwit van discriminatie, uitsluiting, geweld en agressie. Dit kon zich op verschillende manieren uiten. Zo hadden zij bijvoorbeeld minder toegang tot de arbeidsmarkt, gezondheidszorg en de woningmarkt. Ook vonden er gedurende de verslagperiode haatmisdrijven plaats jegens transpersonen.

Advies: De optelsom van de houding van de Turkse autoriteiten en de genoemde elementen ten aanzien van de mate van bescherming maken dat het bij voorbaat zinloos lijkt om de bescherming in te roepen van de autoriteiten indien een lid van de LHBTIQ+ gemeenschap te vrezen heeft voor vervolging of een reëel risico loopt op ernstige schade. Gelet op vorengaande wordt u daarom geadviseerd om aan te nemen dat LHBTIQ+ geen bescherming kunnen verkrijgen van de autoriteiten tenzij uit het individuele dossier blijkt dat dit wel mogelijk is.

**Directoraat-Generaal
Migratie**
Directie Migratiebeleid
Asiel, Opvang en Terugkeer

Datum
3 februari 2025

Onze referentie
6153418

4.2. Politieke context

Het landgebonden beleid voor Turkije heeft vanwege de (in het verleden) relatief hoge instroom en hoge inwilligingspercentages de politieke aandacht. Zo werd bij het debat op 5 februari jl. door het lid van de NSC gevraagd naar de verschillen tussen de instroom en de inwilligingspercentages van Nederland en Duitsland. Aangegeven is dat de vermoedelijke aanleiding voor deze discrepantie het beleid inzake de Gülenisten was dat bij de vorige cyclus eind 2023 is gewijzigd. Sindsdien is er een daling van het inwilligingspercentage zichtbaar. Ook de algemene aanpassing van het groepsbeleid naar een meer individuele beoordeling kan hierop van invloed zijn geweest.

4.3. Juridische overwegingen

Op 11 december 2024 zijn door de Afdeling een aantal vragen gesteld over de beleidswijziging ten aanzien van Gülenisten waarbij niet langer in het beleid stond opgenomen dat aanvragen beoordeeld moesten worden in het licht van de willekeurige en diffuse situatie. De vragen gaan onder andere in op de vraag wanneer iemand onder de risicogroep en het risicoprofiel (toegedichte) Gülen-aanhangers valt, of de strafrechtelijke vervolging van (vermeende) Gülen-aanhangers is afgenomen en of de Turkse rechtbanken strenger toetsen of iemand daadwerkelijk een Gülen-aanhanger is naar aanleiding van de eerder genoemde EHRM-uitspraak. Deze vragen zijn op 22 januari 2025 beantwoord. Er is nog niet bekend of er een zitting zal volgen. De verwachting is dat de Afdeling bij haar oordeel ook dit nieuwe AAB zal betrekken.

4.4. Krachtenveld

Deze nota is afgestemd met IND, DTenV en DMB.

4.5. Uitvoering

De IND voorziet als gevolg van de beleidsconsequenties die aan het AAB worden verbonden, geen gevolgen voor de uitvoering.

Instroom 1^e asielaanvragen Turkse vreemdelingen

Instroom	2023 (vanaf sept)	2024	2025 (t/m feb)
1e asielaanvraag	1.270	1.870	240

Bron: Asylum Trends (IND)
Afgerond op tientallen
Jaarstanden

DTenV

In de periode van september 2023 t/m februari 2025 zijn er vanuit de caseload DTenV circa 460 vreemdelingen met een Turkse nationaliteit aantoonbaar vertrokken.

Circa 50 zijn gedwongen vertrokken naar het land van herkomst. Circa 290 zijn vrijwillig vertrokken naar het land van herkomst. Circa 120 zijn vertrokken naar een derde land in het kader van een Dublin-overdracht. Ten slotte zijn circa 20 vreemdelingen aantoonbaar vertrokken naar een overige bestemming. Deze aantallen zijn afgerond op tientallen.

**Directoraat-Generaal
Migratie**
Directie Migratiebeleid
Asiel, Opvang en Terugkeer

Datum
3 februari 2025

Onze referentie
6153418

Vertrek Turkse vreemdelingen

Vertrek	Soorten vertrek	2023 (vanaf sept)	2024	2025 (t/m feb)
Zelfstandig vertrek				
	Dublin	10	30	10
	LvH	60	190	40
	Overig	<5	10	0
Gedwongen vertrek				
	Dublin	10	50	10
	LvH	10	30	10
	Overig	<5	<5	0
Totaal		90	300	70

Bron: DT&V

Afgerond op tientallen

Door de afronding kan het voorkomen dat de (afgeronde) delen niet optellen tot de (afgeronde) som. Peildatum 28-02-2025

4.6. Communicatie

Indien u akkoord gaat met deze adviezen dan wordt de Kamer per bijgevoegde brief geïnformeerd.

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

5.1. Toelichting

De persoonsgegevens van de ambtenaren zijn niet openbaar ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.